

Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale

Novi Sad, Serbi
20. mars 2010.

Grupi punues: *Përbërja dhe zgjedhja e anëtarëve të KOMRA-së*

Sugjerimet, opinionet dhe rekomandimet e pjesëmarrësve/eve:

Gjatë zgjedhjes së anëtarëve të komisionit, t'i jepet përparësi intelektualëve të rinj, femrave dhe njerëzve të cilët nuk janë të infektuar nga qëllimet ushtarake, politike dhe qëllimet tjera.

*Këtë nen/ pikë, unë do ta kisha reviduar në tërësi, dhe përparësi do t'u epja njerëzve të rinj intelektualë, femrave dhe atyre të cilët nuk janë të infektuar nga qëllimet ushtarake, politike, dhe nga çfarëdo qëllimi tjetër, dhe të jenë të lindur që nga viti 1991. (Mirko Kovaqiq, Nënati e Vukovarit, Kroaci, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)*

*(...) propozoj që numri më i madh i anëtarëve në këtë komision të jenë femra, dhe të jenë të rinjtë të cilët nuk janë të joshur me ideologjinë e cila ka sjellë deri këtu ku jemi sot. (Zahid Kremlj, Shoqata e të kthyerve në Doboj, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)*

Anëtarët e partive politike dhe pjesëmarrësit në luftë, nuk mund të jenë anëtarë të KOMRA-së.

*Poqëse do të kemi anëtarë që do të jenë përfaqësues të partive politike apo pjesëmarrës të luftërave, komandantë, do të ketë paragjykime dhe tendencë që procesi nuk është objektiv..) (Shukrije Gashi, Partnerët e Kosovës, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)*

*(...) sa u përket atyre që do të jenë përfaqësues të partive politike, mendoj se pjesëmarrja e tyre nuk do të jetë e mirëkuptueshme, sepse njerëzit do të kenë paragjykim lidhur me pjesëmarrjen e tyre në komision. (Rexhep Lushta, Qendra për paqe dhe tolerancë, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)*

Zyrtarët e Lartë të partive politike nuk mund të jenë anëtarë të KOMRA-së, por anëtarët e thjeshtë të partive politike nuk do të duhej të kenë pengesa për të qenë anëtarë të KOMRA-së.

(...) ata të cilët janë profesionist me vite, të themi kështu, që janë në krye të partive të caktuara politike apo që janë në parlamente, dhe që janë të njohur si njerëz të cilët kanë zhvilluar jetën e tyre politike përmes partive të veçanta politike, ata nuk mund të jenë [anëtarë të KOMRA-së], për shkak të një arsyeje të thjeshtë, sepse do të krijohej përshtypja se ky është komision partiak i cili në princip është, ndoshta në funksion të mbulimit të krimeve apo të fshehjes së krimeve, e kursesit në funksion të viktimave dhe të zbulimit të fakteve të cilat tregojnë në teknologjinë e krimit në territoret e caktuara (...) unë nuk pajtohem me ata që thonë se pjesëmarrja e thjeshtë në ndonjë parti do të duhej të jetë pengesë. Ju lutem, ju mund të jeni anëtarë të ndonjë partie, por të mos e udhëhiqni atë parti dhe të mos jeni krijues i vendimeve kyçe të asaj partie, (...) ndërsa është e drejtë qytetarë të jeni politikisht të organizuar. (Amir Kulaglic, anëtarë i familjeve të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Anëtarëve të thjeshtë të partive politike, duhet t'u lejohet të jenë anëtarë të KOMRA-së

Pse do të duhej të jenë anëtarësimi në ndonjë parti, faktor pengues për anëtarësim, veçanërisht kur kemi njerëz të cilët (...) u kanë takuar partive të cilat kanë dhënë kontribut të rëndësishëm në këtë tregim, edhe pse, natyrisht, kanë qenë të paktë. (Daliborka Uljarevic, Qendra për edukim qytetar, Mali i Zi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Personelit të forcave të armatosura, duhet t'u lejohet të jenë anëtarë të KOMRA-së.

(...) gati në të gjitha shtetet, numri më i madh i popullatës, posaçërisht në Bosnjë dhe Hercegovinë, kanë qenë të mobilizuar, ju lutem, dhe kanë qenë pjesëtarë të armatës. Të jesh anëtarë i ndershëm i armatës, nuk është kurrfarë mëkati. Ju e keni mbrojtur veten, keni mbrojtur shtëpinë tuaj, të themi, keni mbrojtur familjen tuaj, dhe nuk e shoh arsyen pse një person i tillë të mos ketë të drejtë që të jetë një ndër komisionerët. (Amir Kulaglic, anëtarë i familjeve të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

(...) megjithatë mendoj se duhet të fshihet ky paragrafi i dytë, "që nuk ka qenë pjesëtarë i ushtrisë", sepse ka edhe të ndershëm, dhe "që nuk ka pasë të afërm familjarë në pjesëmarrje të ushtrisë" (...) Arsyja është se kjo, ushtarët të cilët u kanë ndihmuar ushtarëve tjerë të palës kundërshtarë, kur kanë qenë të plagosur, apo kur kanë qenë të zënë rob, sepse nuk kanë guxuar nga individët e caktuar të njëjstëve të tyre, dhe të gjithë ata persona, nënat e sotme të vuajtura, gratë në të zeza, nuk di, gratë e të kidnapuarve, dhe sido që sot quhen tërë ato shoqata, në të gjitha ato po i lëmë anash. (Mirsad Dizdar, Shoqata e të burgosurve të **kampeve të përqendrimit** në BeH, Shoqata e të burgosurve të **kampeve të përqendrimit** në Jajce, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Në strukturën e KOMRA-së duhet të ketë më shumë hapësirë për të rinj. Në komision duhet të jenë anëtarë nga dy përfaqësues të secilit grup etnik, e jo të shteteve.

(...) të rinjtë e moshës 25 vjeçare mund ta arrijnë pjekurinë intelektuale, prandaj mendoj në strukturën e KOMRA-së se do të duhej të ketë më shumë hapësirë për të rinjtë, sepse ndiejnë përgjegjësi për të kaluarën e baballarëve të tyre dhe e duan qartësinë dhe pastërtinë, histori të pastër dhe jetë më të mirë për në të ardhmen. Sa i përket përfaqësimit sipas shteteve, propozoj që përfaqësimi të bëhet me nga dy anëtarë, por jo në përputhshmëri me shtete ekzistuese apo ato të së kaluarës, por të jenë nga dy përfaqësues nga të gjitha etnitetet, e jo nga shtetet. (Lush Krasniqi, pjesëtar i familjes së viktimave, Gjakovë, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Kufiri i moshës për anëtarë në KOMRA duhet të jetë 25 vjeç. Politikanët nuk do të duhej të jenë anëtarë të këtij komisioni.

Sa i përket limitit të moshës të përfaqësuesve, ne jemi për kufirin e moshës 25 vjeç, sepse kemi shumë të rinj të cilët janë të diplomuar dhe që kanë qenë të angazhuar më shumë se dhjetë vite në shoqërinë civile, dhe kanë një prapavijë të përvojës shumë të mirë. Ne jemi kundër pjesëmarrjes së politikanëve në procesin e KOMRA-së, sepse konflikti në ish Jugosllavi është bërë nga politika. (Isuf Halimi, Fisnikët, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Sa i përket limitit të moshës për përfaqësuesit, mendoj se kufiri më i ultë duhet të jetë deri në 25 vjeçar. (Rexhep Lushta, Qendra për paqe dhe tolerancë, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Të huajt nuk mund të jenë anëtarë të KOMRA-së, por mund të jenë në rolin e këshilltarëve apo të vëzhguesve.

Unë mendoj se të huajt nuk do të duhej të jenë anëtarë të këtij komisioni rajonal, por mund të jenë në rolin e këshilltarëve apo të vëzhguesve, të cilët do të mund ti ndihmojnë komisionit që më lehtë ta realizojë mandatin e saj duke dhënë këshilla, natyrisht ata do të duhej të jenë njerëzit të cilët kanë përvojë pune në kësi lloj komisionesh jashtë rajonit të cilit do ta përfshijë KOMRA. (Amir Kulagić, anëtarë i familjeve të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

(...) unë jam kategorikisht kundër që të huajt të jenë anëtarë të komisionit. Pse? (...) vetë puna e komisionit do të duhej të reflektojë përmbajtjen e asaj çfarë kemi arritur ne me forcat tona, diçka që në vetë duam ta bëjmë për veten tonë. (Ivan Novosel, Legalis, Kroaci, (Amir Kulagiq, anëtarë

i familjeve të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Sa u përket të huajve, për shkak të mosbesimit që ka ekzistuar dhe ekziston në disa vende te caktuara, mendoj se ata do të duhej të jenë vetëm vëzhgues të KOMRA-së pa të drejtë vote. (Lush Krasniqi, pjesëtar i familjes së viktimave, Gjakovë, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Në komisione duhet të jetë përfaqësuesi i Kombeve të Bashkuara.

(...) sepse numri më i madh i njerëzve në Kosovë dhe Metohi, po flas për pjesëtarët e nacionalitetit serb dhe jo shqiptarë të cilët kanë qenë lojal, dhe të nacionaliteteve tjera, e ata janë romë, turq, Egjiptianë dhe të tjerë, të cilët janë vrarë me ardhjen e trupave paqësore (...) gjatë asaj kohe kur kanë ndodhë krimet, krimet e mëdha, askush nuk është kompetent. Prandaj do t'ju lutem që ai problem i yni, në të vërtetë që ata njerëz të dënohen dhe të jetë prezent përfaqësuesi i komisionit nga Kombet e Bashkuara. (Nataša Šćepanović, familjet e te kidnapuarve dhe të vrarëve nga Kosova e Metohija, Serbi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Anëtari i KOMRA-së nuk duhet të jetë i dënuar. Kjo nuk ka të bëjë me dënimet e regjimeve autoritare të shteteve për shkak të aktiviteteve të tyre politike.

(...) personi i cili do të zgjidhet, nuk duhet të jetë, gjegjësisht nuk duhet të ketë qenë i dënuar. Këtu dua të theksoj se duhet të eliminohen ato elemente, pra, ata persona të cilët kanë qenë të dënuar gjatë regjimit totalitar apo autoritar pas viteve të '90-ta, gjegjësisht para viteve të '90-ta për arsye të përgjegjësisë politike, pra për shkak të aktivitetit të tyre politik. (Ivan Novosel, Legalis, Kroaci, (Amir Kulagiq, anëtarë i familjeve të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Një numër i caktuar i komisionerëve duhet të jenë përfaqësuesit e viktimave.

Mendoj se viktimat apo përfaqësuesit e shoqatave të viktimave do të duhej të kenë një numër të caktuar të komisionerëve, sepse me këtë (...) do ti jepej një kredibilitet dhe legjitimitet më i lartë komisionit rajonal. (Amir Kulaglic, anëtarë i familjeve të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Anëtarët e KOMRA-së do të duhej të jenë të njohur në shtetet e tyre për angazhimin e tyre në avancimin e të drejtave të njeriut.

Ai person apo ata persona do të duhej të jenë të njohur, nëse jo në rajon, të paktën në shtetet e tyre, për angazhimin e tyre në avancimin e të drejtave të njeriut dhe lirive qytetare, në zhvillimin e shoqërisë civile, në përhapjen e vlerave të shëndosha. (Srećko Ćeferjanović, Komisioni Komunal i Partisë Demokratike në Zaječar, Serbi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Duhet të ekzistojë komisioni në nivelin e çdo shteti, i cili do ti hulumtoj krimet, ndërsa komisioni qendror do ti marrë vendimet, dhe do ta hartojë raportin e përbashkët.

Ne po flasim për një komision rajonal i cili do të jetë komision qendror i përbërë nga komisionerët. Mirëpo, ajo si e vetme nuk do të mund ta kryejë me sukses mandatin e saj deri në fund, prandaj është e rëndësishme, që në periudhën e ardhshme të hapim diskutimin për atë se a do të duhej të ketë komisione në nivel të shteteve, të cilat do të hulumtojnë krimin në ato shtete, dhe që komisioni qendror (...) t'i sjellë vendimet, të hartojë raportin e përbashkët, ndërsa të gjitha komisionet tjera në kuadër të saj të kenë mandatin e kryerjes së pjesës teknike të punës në shtetin konkret. (Amir Kulagić, anëtarë i familjeve të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Së pari duhet të formohen komisionet nacionale, e pastaj KOMRA.

Që të vijmë deri te formimi i komisionit rajonal, së pari duhet të formohen komisionet rajonale apo secili shtet, veç e veç, por këto komisione të mos quhen zyra apo filiale, por të emërtohen komisione nacionale. (Rexhep Lushta, Qendra për paqe dhe tolerancë, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Numri i komisionerëve nga secili shtet duhet të jetë proporcional me numrin e viktimave.

(...) pjesëmarrja e kandidatëve duhet të bazohet në numrin e viktimave (...) vetëm nëse viktimat nuk përzihen me vrasjet, atëherë do të vijmë deri te një propozim fer, poqëse këto dy koncepte përzihen, atëherë nuk do të mund ta formojmë komisionin. (Shukrije Gashi, Partnerët e Kosovës, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

(...) numri i anëtarëve në proporcionalitet me numrin e shteteve të dala nga shpërbimi i ish Jugosllavisë, mendoj se nuk është opsion i mirë, sepse nuk ekziston as interesi, e as numri i viktimave dhe krimeve, as sipas vëllimit e as sipas strukturës. Mendoj se Sllovenia nuk mund të ketë interesim të njejtë për këtë problematikë, po themi poqëse do të krahasohej me Bosnjën dhe Hercegovinën dhe Kosovën, sepse edhe në Kosovë por edhe në Bosnjë e Hercegovinë ka më shumë krime sipas vëllimit dhe strukturës, ka shumë viktime. (Amir Kulagić, anëtarë i familjeve

të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

(...) numri i anëtarëve të atij komisioni, të jenë, le të themi, më së shumti 30, (...) të mos jetë numër i madh, kjo është e para. E dyta, që kriteriumi i cili këtu shpesh po përmendet, kriteriumi, numri i viktimave, kohëzgjatja e konfliktit, e kështu me radhë, gjithsesi duhet të jetë objektiv me rastin e vërtetimit të numrit të anëtarëve të komisionit. (Milena Savić, Qendra për informim dhe ndihmë juridike, Zvornik, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Numri i komisionerëve nga shtetet e caktuara nuk duhet të jetë në proporcion me numrin e viktimave, sepse KOMRA duhet pikërisht të vërtetojë numrin e viktimave.

(...) kur flasim për numrin e anëtarëve të cilët vinë nga shtete e caktuara, disa herë këtu e kam dëgjuar se ai numër duhet të jetë (...) në proporcion me numrin e viktimave. Dua të theksoj se ne po e themelojmë këtë komision pikërisht për të vërtetuar numrin e viktimave. Pra, ne (...) këtu po e sjellim vetveten në pyetje. (Ivan Novosel, Legalis, Kroaci, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Nga secili shtet duhet të jenë nga tre anëtarë për KOMRA-në.

Përfaqësimi i shteteve, nga tre anëtarë nga secili shtet, do të ishte mjaftueshëm, dhe mendoj se numri i anëtarëve përfaqësues nga shtetet nuk do të duhej të përcaktohet sipas madhësisë së shtetit pjesëmarrës. (Srećko Čerčanović, Këshilli Komunal i Partisë Demokratike në Zaječar, Serbi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

(...) nuk mendoj se do të duhet të ekzistojë numri më i madh, apo më i vogël në krahasim me shtetin i cili merr pjesë, sepse nuk është çështja se ata duhet të mbivotojnë në vendime, por në bazë të profesionalizmit dhe kompetencave me fakte të vërtetojnë gjendjen ekzistuese. Në këtë aspekt, nuk shoh arsyen pse do të ketë nevojë për më shumë se 21 anëtarë, mendoj se vlerë matëse e kompromisit është që të gjithë të jenë të përfaqësuar në mënyrë sa më reprezentative. (Daliborka Uljarević, Qendra për arsimim qytetarë, Mali i Zi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Mendoj se 21 anëtarë, është një numër maksimal që do të mund të jenë, e që komisioni të funksionojë, dhe gjithashtu angazhohem që të ketë përfaqësim të barabartë, sepse mendoj se është çështje e përcaktimit, profesional, të pa anshëm dhe objektiv të vërtetimit të fakteve, atë çfarë do të duhej ta bënte komisioni. Mendoj se anëtarësimi në komision nuk do të duhej të jetë pietet për viktimat, por të gjeturat e komisionit do të duhej të jenë në shërbim të viktimave, dhe mendoj se përfaqësimi i Bosnjë e Hercegovinës, e cila padyshim ka pasë më së shumti humbje

dhe e cila disi është më e interesuara për këtë proces, do të realizohet përmes procesit të dëgjimeve publike dhe një lloji të reparacionit, për të cilin shpresojmë se dikur do të realizohet. Jo, assesi në bazë të proporcionalitetit me numrin e viktimave. (Nataša Šćepanović, Shoqata e familjarëve të të kidnapuarev dhe të vrarëve nga Kosova e Metohia, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Personat shpirtërorë nuk duhet të jenë anëtarë të KOMRA-së, por duhet të kenë funksion e këshilldhënies.

(...) ky nuk duhet të jetë komision i konfidenialitetit, i përbërë nga personat e lartë fetar të kishave të cilët do ta diskutojnë këtë, sepse përvoja praktike e historisë ka treguar se me këtë do të duhej të merret shoqëria civile qytetare, dhe ata, do të thotë madje edhe ekspertet fetarë, po edhe ata, po mendoj në profesorët universitar etj, por vetëm si një organ këshillëdhënës, të kenë funksion këshillëdhënës në mënyrë që t'ua sqarojnë disa gjëra anëtarëve të komisionit. (Srećko Čeperjanović, Këshilli Komunal i Partisë Demokratike në Zaječar, Serbi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

(...) unë e përshëndes dhe e përkrahë besimin (fenë) e secilit, por (...) pse po i radhisim tani në anëtarësi, (...) Sepse nëse e shikojmë të kaluarën tonë, të gjitha luftërat kanë ndodhë për shkak të feve të ndryshme, për shkak të besimeve të ndryshëm. (Zvonko Gljuk, Shoqata e të burgosurve të kampeve të përqendrimit të vitit 1991, Serbi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Do të duhet të lejohet pjesëmarrja e udhëheqësve fetarë në KOMRA.

Pjesëmarrjen e udhëheqësve fetarë, unë do ta pranoja ate, sepse udhëheqësit fetarë kanë ndikim të madh te njerëzit, njerëzit kanë besim te ata, dhe ata shumë lehtë mund të arrijnë deri te informatat, si dhe t'i bindin njerëzit të dëshmojnë. (Rexhep Lushta, Qendra për Paqe dhe Tolerancë, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Mendoj se propozimi i koleges është mjaftë i qëlluar, për njerëzit nga bashkësitë fetare, por të kemi kujdes të mos zgjerohemi shumë (...) Por, mendoj se ideja është mjaftë e qëlluar, sepse për arsye të rezultateve të besueshme që do të merreshin, ndoshta do të ishte mirë që ata përfaqësues fetarë të jenë në atë komision. (Drago Kovačević, Forumir Demokratik Serb, Serbi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Përsa i përket mënyrës së zgjedhjes të anëtarëve për KOMRA-në, më i mirë është opsioni A.

(...) më të afërt e kam opsionin A, për shkak të thjeshtësisë së tij. Çdo opsion që është kaq i komplikuar, [opsioni B], hapë rrugë për humbje kohe, për paraqitjen e zbrastësirave apo sfidave të paparashikueshme të cilat pastaj mund të zgjaten. (Daliborka Uljarević, Qendra për edukim qytetar, Mali i Zi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Përsa i përket mënyrës së zgjedhjes të anëtarëve për KOMRA-në, më i mirë është opsioni B.

(...) kjo mund të jetë pyetje ideale për shtetet, që në një mënyrë teknike të bllokojnë procesin, sepse nëse unë them se është nga Mali i Zi, më falni, se për mua kandidati nga Serbia është i papërshtatshëm, si dhe ai nga Bosnja, ai nga Kroacia, ndërsa të tjerët janë fantastik, mendoj se dikush nga Serbia do të na thonë – ju nuk mund të na caktoni neve se kush është i përshtatshëm apo jo (...) për mua, më shumë kuptim ka nëse shtetet e japin fjalën e fundit, lidhur me kandidatin e propozuar, në përgjegjësinë e tyre apo të territorit të tyre. (Daliborka Uljarević, Qendra për edukim qytetar, Mali i Zi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Unë jam për opsionin B, mendoj se kjo është një procedurë e cila mund të aplikohet në një periudhë kohore më të gjatë, sipas vlerësimit tim kjo do të zgjasë rreth një vit apo dy, thënë sinqerisht, por unë nuk di për asnjë shembull të iniciativës në shtetet tona ku shoqëritë civile e kanë propozuar listën, e që institucionet shtetërore ta kenë pranuar. (Vesna Teršelić, Documenta, Kroaci, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Pajtohem me parafolësit, se opsioni A është pothuajse ideal. Por fatkeqësisht, mendoj se objektivisht, asnjë shtet nuk do të pajtohet me këtë model, prandaj më parë do ta shqyrtoja opsionin B, në kuptimin që ndoshta do të ishte më së miri që kandidatët të propozohen nga organizatat jofitimprurëse, shoqatat e qytetarëve, madje ndoshta edhe nga partitë politike, pse jo? Nuk është e thënë që ata kandidatë të jenë nga radhët e tyre, kjo është çështje e përcaktimit të tyre. (Srećko Čeperjanović, Këshilli Komunal i Partisë Demokratike në Zajeqar, Serbi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Unë jam për kombinimin e opsioneve A dhe B.

(...) unë jam për opsioni mes opsioneve A dhe B, të kombinohen ato, do të thotë të ketë bashkëpunim me qeveritë aktuale për fuqizimin e shoqërisë civile, dhe vënia e kontakteve mes qeverisë dhe shoqërisë civile, sepse për momentin nuk ekziston. (Shukrije Gashi, Partnerët e Kosovës, Kosovë, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Sfida më e madhe do të ishte vëzhgimi i organeve shtetërore për kandidatët e shteteve tjera.

Sfida më e madhe do të ishte kjo faza e tretë, ku (...) listat të cilat do të arrinin nga shtetet e ndryshme dhe të cilat janë të ngushtuara në, të themi, pesë kandidatët më të mirë (...) kur shtetet e ndryshme do të duhej të deklarohen për kandidatët e shteteve tjera, mendoj se është e rëndësishme që të kandidohet në nivelet e shteteve të caktuara, dhe pastaj të kemi mundësinë të propozojmë nga shtetet tjera (...) kjo do të thotë, parlamentet dhe qeveritë të kenë rastin të komentojnë, kjo do të ishte sfida më e madhe, mu për atë sepse në këtë aspekt nuk ka shumë përvojë. (Vesna Teršelič, Documenta, Kroaci, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Numri i anëtarëve të KOMRA-së duhet të jetë mes 23 dhe 27 anëtarë.

(...) numri i madh i anëtarëve sjellë rrezikun e një organi të stërmadh, i cili nuk do të mund të funksionojë normalisht, por gjithashtu edhe numri i vogël i anëtarëve nuk do ta ketë kapacitetin e duhur, të themi se, nuk do të mund ta kryejë punën e tij në mënyrë konkrete. Megjithatë, numri mes 23 dhe 27 anëtarëve, mendoj se është një numër optimal duke marrë parasysh hapësirën territoriale për të cilën vërtetohen faktet e krimeve të luftës dhe shkeljeve tjera të rënda të të drejtave të njeriut. (Amir Kulagić, anëtarë i familjeve të viktimave, Srebrenicë, BeH, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Parlamenti duhet të zgjedhë dhe të konfirmojë zgjedhjen e anëtarëve të KOMRA-së, e jo presidenti.

(...) Parlamenti duhet ta zgjedhë, ta konfirmojë, në fakt, zgjedhjen e këtyre anëtarëve. Mendoj se do të duhej të jetë, dy të tretat, do tua them përse. Në fakt, që e tërë kjo ide të ketë sukses, duhet të krijohet një shkallë e lartë të pranimit të të gjitha partive politike në parlament (...) Kurrsesi presidenti i republikës, në fakt ai ligjërisht mund ti propozojë disa kandidatë, po jo ti zgjedhë ata, sipas kushtetutës ai nuk është kompetent sipas funksionit që ka. (Srećko Čeferjanović, Këshilli Komunal i Partisë Demokratike në Zaječar, Serbi, Forumi i gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)

Mendoj se numri prej 21 anëtarëve, është maksimumi sa mund të ketë, e që komisioni të funksionojë, gjithashtu unë jam për përfaqësimin e barabartë, sepse mendoj se ajo çfarë duhet të bëjë komisioni është vërtetimi i fakteve në mënyrë profesionale, të paanshme dhe objektive. Mendoj se anëtarësimi në komision nuk duhet të jetë pietet për viktimat, por të gjeturat e komisionit do të duhej të jenë në shërbim të viktimave, dhe mendoj se përfaqësimi i Bosnjë e Hercegovinës, si shteti i cili ka pësuar më së shumti dhe e cila është më e interesuara për këtë proces, do të realizohet përmes dëgjimeve të shumta publike, dhe mënyra e reparacionit për të cilën shpresojmë se dikur do të realizohet. Jo, përfaqësimi kurrsesi të mos bëhet sipas proporcionalitetit me numrin e viktimave. (Nataša Govedarica, Serbi, Iniciativa qytetare, Forumi i

gjashtë rajonal për të drejtën tranzicionale, Grupi punues: *Përmbajtja dhe zgjedhja e anëtarëve/eve të KOMRA-së*, Novi Sad, Serbi, 20 mars 2010.)